

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

26 - THE AGUNAH CRISIS AND PRENUPTIAL AGREEMENTS - PART 1

OU ISRAEL CENTER - SUMMER 2016

A] THE CHALLENGE

1. כִּי־יִקַח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם־לֹא תִמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָּהּ עֲרוּת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִיטָת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ

דברים כ"א

The Torah places almost all of the obligations of the marriage on the husband. He created the marriage (with her consent), he is responsible for maintaining and supporting the wife and children during the marriage, and he has the obligation to end the marriage where necessary. This is achieved by the man writing and giving to the woman a document of separation dissolving the marriage - the 'get'.

- Where a husband has a obligation to give the get and refuses to do so he may be in breach of multiple issurei Torah, including:-

- ואהבת לרעך כמוך
- לא תשנא את אחיך בלבבך
- לא תעמוד על דם רעך
- לא תקם
- לא תטר
- ועשית הישר והטוב
- והלכת בדרכיו
- חילול ה'

- Such a person is definitely a 'rasha'. Withholding a get as a means of financial or emotional leverage is a form of abusive behavior which has no possible justification - halachically or ethically. R. Yosef Eliyahu Henkin compared such behavior to murder! The problem is how to enforce the situation in order to procure the get and enable the woman to leave the marriage.

- At the same time, not every woman who has requested a get is defined as an 'agunah'. When the husband is unreasonably withholding a get in a situation where there is halachic requirement to give it, the woman will be an Agunah. See below for further discussion.

B] THE AGUNAH - AN ANCIENT PROBLEM

2. האשה [ו]קונה את עצמה בשתי דרכים בגט ובמיתת הבעל

משנה קידושין פרק א משנה א

The Mishna explains that there are two ways for a women to leave the marriage - a get, or the death of the husband.

- A woman will become tied to the marriage if she is unable to show the death of the husband or the delivery of a get. The 'Agunah' in past times would classically occur where the husband disappeared on a journey or in a remote location and there was no evidence of his death. Danger and disease were everywhere, communications were very limited and there was very little organized bureaucracy to track people. It was not hard for a death to go unrecorded or indeed for an unhappy husband to simply disappear without trace to start a new life.
- Less commonly, the husband could become incapacitated or on unsound mind, rendering him incapable of giving a get.

3. עד אחד נאמן באיסורין. אימור דאמרין עד אחד נאמן באיסורין, כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן, דלא איתחזק איסורא, אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות משנים ... ורבנן הוא דאצרוך, והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן

גיטין ב:ב

Chazal invoked leniencies wherever possible to free women from being an Agunah, even where the witness testimony would in other circumstances be invalid.

4. קל היקלו עליה שלא תהא יושבת עגונה

תלמוד ירושלמי (ונציה) מסכת גיטין פרק א דף מג טור א/ה"א

A prime concern was that she should not be left an Agunah.

5. ... וכל מי שמתיר עגונה אחת בזמן כאלו בנה אחת מחרבות ירושלים העליונה ...

שו"ת ב"ח החדשות סימן סד

Freeing an Agunah is equivalent to rebuilding the spiritual destruction of Yerushalayim!

6. ומשיאין על פי בת קול. מעשה באחד שעמד על ראש ההר ואמר איש פלוני בן פלוני ממקום פלוני מת הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו. ושוב מעשה בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן איש פלוני נשכני נחש והרי אני מת והלכו ולא הכירוהו והשיאו את אשתו:

משנה יבמות פרק טז משנה ו

The Mishna brings examples of cases where very flimsy evidence was admitted to establish the death of a husband and enable a woman to remarry. Of course, this was risky and the woman had to be aware of the dangers of remarriage. If the first husband actually turned out to be alive, then she would have to leave the second husband, could not go back to the first, and any children she had with the second husband would be mamzerim!

7. דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו

שבת נו:א

In order to avoid potential agunah problems, soldiers in the time of Tanach² would give their wives conditional divorces (effective retroactively if they were confirmed as missing in action and did not return within a certain time). Then, even without proof of death, their wives would be able to remarry. This was also used by Jewish soldiers during WW2³ although is not standard procedure in the IDF.

• Such cases are rare today given a smaller world with better communication, although WW2 and the Shoah produced many tragic cases of agunot which came before batei din. More recently the 9/11 tragedy of the Twin Towers produced a number of agunah cases.

8. In its quest to confirm the fate of the victims, the Beth Din had to determine whether and which modern methods of identification would comply with Jewish evidentiary standards. What would satisfy the physical evidence requirement – DNA evidence? What about dental records? What about the recognition of clothes or limbs? The Beth Din also posed an additional question: In the event a determination required reliance upon eyewitness testimony, what person could provide such testimony?

In searching for answers, we studied the literature of prior tragedies, finding Jewish legal discussions of husbands who disappeared in the sinking of the Titanic, in the collapse of bridges in Rome, in avalanches in the Alps, in artillery bombardments in World War I, and in the sinking of the Israeli submarine Dakar. We also looked at the cases of Israeli soldiers who had disappeared during the 1973 Yom Kippur War and, of course, at agunah cases related to the Holocaust.

1. Rav Yitzchok Weiss - the Minchat Yitzchok - a renowned head of the Eida Chareidis for many years, was asked what he considered to be his zechut to rise to such an important position in Klal Yisrael. He replied that it could be due to his untiring work after WWII in trying to free agunot.

2. Chazal mention this in connection with David (as part of the context to his relationship with Batsheva). See the Ba'al HaTurim on Bamidbar 32:21 who presents the view that this was originally introduced by Moshe in the conquest of Eretz Yisrael.

3. For an example of a WW2 *get al tenaise*:

<http://bidspirit.co.il/portal/?searchAgentRequest=true#!/lotPage/source/catalog/auction/57581338e4b04908e4f56b76/lot/576126c4e4b081484b264020>

After 9/11, in some cases, the only evidence for placing someone in the World Trade Center at the time of the attack was circumstantial – phone calls made or emails sent from within an office, swipe cards indicating entry but no exit, and so on. In certain cases, investigators identified remains through the modern technology of DNA analysis.

After a rigorous analysis of Jewish legal precedents, the Beth Din determined that DNA evidence could be marshaled for identification purposes, certainly when coupled with other circumstantial evidence of an individual's death. In the few cases where investigators had found no direct physical evidence, the Beth Din relied on the third standard of proof: placing a husband, with certainty, in a situation in which no one could realistically be expected to survive.

With time, the Beth Din of America found sufficient evidence to make a declaration of death in each of the cases before it. In making those determinations, the Beth Din released each agunah according to the principles of Jewish law and enabled the victims' loved ones to mourn for those lost and to begin to rebuild their shattered lives. Ultimately, the halachic process provided a time-honored framework for honoring the dignity of those who had died, while creating a sense of direction for the spouses who had loved them.

Solving a grim Jewish quandary after the attacks: Avoiding agunah problems for 9/11 widows. By Michael J. Broyde and Yona Reiss - August 31, 2011⁴

C] THE AGUNAH - A MODERN PROBLEM

- The contemporary challenge is far more with 'mesarvei get' - those husbands who refuse to give their wife a get, despite their halachic obligation to do so.
- Despite the apparently unilateral nature of the pesukim on divorce, Chazal specified many situations where the wife may petition the Beit Din to require a husband to grant a divorce.⁵
- Additionally, Rabbeinu Gershom in the 10th C placed further obligations and restrictions on the husband, including that he may not marry more than one wife and may not divorce his wife without her consent.^{6 7}

9. אלא שרבינו גרשום עשה גדר לדבר כי ראה הדור פרוץ ומזלזלן בבנות ישראל בזריקת גט ותקן להשוות כח האשה לכח האיש - כמו שהאיש אינו מוציא אלא לרצונו כך האשה אינה מתגרשת אלא לרצונה

ש"ת הרא"ש כלל מב סימן א

The Rosh writes that the motivation for Rabbeinu Gershom was the inappropriate treatment of married women that he saw in his time. In making his enactment, he was seeking in so far as possible to equalize the woman's power to the man's.

However that does NOT mean that 'where there is a Rabbinic will there is a halachic way'. Some halachic principles are firmly ground and cannot simply be evaded.

4. Available at <http://www.jta.org/2011/08/31/news-opinion/united-states/solving-a-grim-jewish-quandary-after-the-attacks-avoiding-agunah-problems-for-911-widows>

5. See examples below.

6. This leads to cases where the husband is trapped in the marriage, due to his wife refusing to accept a get and his inability to marry again. Although this scenario is no less unacceptable than classic agunah, it is a less common situation for a number of reasons, some practical and some halachic. Given that the prohibition on polygamy for men is rabbinic (and post-Talmudic) in nature (and according to some may originally have been limited in time and now have a lesser status), there is a procedure known as the *heter meah rabbanim* whereby the husband may petition 100 Rabbis to allow him to remarry. How that works, when it should be invoked and whether it can be subject to abuse in practice is an important discussion, but beyond the scope of this shiur. In any event, its applicability is limited. It may not be invoked just because the wife refuses to accept a get and it was certainly never intended as a 'way out' for recalcitrant husbands. Since the prohibition of multiple marriage for women is min HaTorah, there is no parallel mechanism to enable her to remarry. For more information see <http://www.theshivaworld.com/news/headlines-breaking-stories/223910/the-heter-meah-rabbonim-an-overview.html> and an article by Rav Gedalia Schwartz in the Journal of Halacha and Contemporary Society XI p33, available at https://www.jofa.org/sites/default/files/uploaded_files/10002_u/00241.pdf

7. In practice, the number of female agunot far outweighs the number of male agunim. Numbers are always hard to substantiate as the issues are emotive and the statistics can be manipulated to suit the cause. It is not always clear when a woman becomes an Aguna. Unfortunately some commentators tend to default towards an anti-unsbadn stance and others react in the opposite direction.

10. א.... ועשרה דברים הן עיקר הגירושין מן התורה ואלו הן: שלא יגרש האיש אלא ברצונו ב ומנין שעשרה דברים אלו מן התורה שני (דברים כד) והיה אם לא תמצא חן בעיניו וגו' וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו

רמב"ם גירושין א-ב

One of the Torah requirements for a get is that it must be given by the man willingly. This is learnt out from the passuk

11. ד'נתן' - מדעתו משמע

רשב"ם בבא בתרא מח.

ונתן' specifically the word

12. והאיש אינו מוציא אלא לרצונו:

משנה יבמות פרק יד משנה א

The Mishna rules that a get must be given willingly

13. גט מעושה - בישראל כשר ובגוים פסול. ובגוים חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך וכשר

משנה גיטין פרק ט משנה ח

14. [ח] מעושה - שנלקח בכפייה והכרת, כלומר שכפו את הצעל לגרש. אם היו בית דין של ישראל הם הכופין הרי זה גט כשר. ואם שופט הגוים כפה אותו לגרש הרי הגט פסול על כל פנים וכן אם כפאוהו בית דין של ישראל על הגט שלא כדין הרי אותו הגט פסול ואם כפאוהו הגוים שישמע לישראל, ולוהו בית דין של ישראל לכתבו הרי זה כשר

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת גיטין פרק ט משנה ח

A get is invalid if the husband is forced to give it - a מעושה. However, if validly forced by a Beit Din, the get is valid. Also, if the non-Jewish authority does not force the get, but forces the husband to listen to the Beit Din, the get is valid.

As such, any solution to help Agunot must procure the get in such a way as not to be a מעושה. To procure an invalid get is no solution at all, as any second marriage will be adultery and the subsequent children will be mamzerim. Clearly a solution which creates more serious problems will never be acceptable.

D] SUGGESTED SOLUTIONS TO THE AGUNAH PROBLEM

D1] COERCION BY BEIT DIN

As noted above, the get must be given by the man willingly - ברצונו. This is however a halachic definition. When is 'willing' really 'willing'?

15. אם-עלה קרבנו מן-הבקר זָכַר וְיָמִים וְקָרְבָנוּ אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְקָרַב אֹתוֹ לְרֹצְנוֹ לְפָנֵי ה'

ויקרא א:ג

לְרֹצְנוֹ *A korban had to be brought*

16. חייבי עולות ושלמים - ממשכנין אותן, אף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה. שנאמר: לרצונו - כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. וכן אתה אומר בגיטי נשים, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני

ערכין כא.

Nevertheless, if someone refused to honor their obligation to bring the korban the Beit Din could force them to do so. So too with a get, the Beit Din may (sometimes) force a man to give a get and this will not be considered a מעושה.

17. מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתוב הגט, והוא גט כשר. וכן אם הכוהו גוים ואמרו לו עשה מה שישראל אומרים לך ולחצו אותו ישראל ביד הגוים עד שיגרש ה הרי זה כשר. ואם הגוים מעצמן אנסוהו עד שכתב הואיל והדין נותן שיכתוב הרי זה גט פסול. ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס בין ביד גוים בין ביד ישראל? שאין אומרים אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב מן התורה לעשותו כגון מי שהוכה עד שמכר או נתן. אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו. לא היה הדין נותן שכופין אותו לגרש וטעו בית דין של ישראל, או שהיו הדיוטות ואנסוהו עד שגירש הרי זה גט פסול. הואיל וישראל אנסוהו יגמור ויגרש, ואם הגוים אנסוהו לגרש שלא כדין אינו גט, אף על פי שאמר בגוים רוצה אני ואמר לישראל כתבו וחתמו, הואיל ואין הדין מחייבו להוציא והגוים אנסוהו אינו גט.

רמב"ם גירושין ב"ב

The coercion of a Beit Din is not considered to be 'ones'. Since the man is halachically obligated to give the get, it is his yetzer hara which holds him back. Releasing him from this yetzer is not 'ones'.

However, it is clear that this only works if the Beit Din established that the man was **OBLIGATED** to give a get. If the man was not obligated (even if the Beit Din said he was, but they were mistaken), or if the man was coerced by a non-Jewish court or by individuals (even in circumstances where he would be halachically obligated to give a get), the get is invalid.

When is a man **OBLIGATED** to give a get?

18. נעשה האיש מוכה שחין כופין אותו להוציא וליתן כתובה

רמב"ם אישות כה הלכה יב

19. ... אם נולד לו ריח הפה או ריח החוטם או שחזר ללקט צואת כלבים או לחצוב נחשת מעיקרו או לעבד עורות כופין אותו להוציא וליתן כתובה ואם רצת תשב עם בעלה

רמב"ם אישות כה הלכה יא

The halacha recognizes that if the husband contracts certain diseases⁸ or enters into certain repellent occupations after the marriage, it will be impossible for the wife to continue living with him.

20. האיש שנולדו בו מומין אחר שנשא אפילו נקטעה ידו או רגלו או נסמית עינו ולא רצת אשתו לישב עמו אין כופין אותו להוציא וליתן כתובה אלא אם רצת תשב ואם לא רצת תצא בלא כתובה כדין כל אשה מורדת

רמב"ם אישות כה הלכה יא

However, other disabilities or issues which arise after the marriage which are not as repulsive, but which the wife nevertheless finds disturbing or upsetting, do not automatically give grounds to force the husband to divorce.

21. ומיכהו אין לכופ שום אדם לגרש ולעשות מעשה עד שנמצא רחיה צרורה דהא אמרינן דגט מעושה בישראל שלא כדין פסול ואין להחזיר אשת איש מספק

תוספות כתובות ע.

If a husband may not legitimately be forced to give a get, any attempt to do so, even by Beit Din, will render the get invalid!

We have seen that **OBJECTIVE** repulsiveness is grounds for the Beit Din to coerce a get. So too, a halachically prohibited marriage⁹ (eg a Cohen to a divorcee) will be grounds for a Beit Din to coerce a divorce.

In other scenarios the Gemara does not use the expression להוציא אותו - that the Beit Din must force him to divorce, but rather כופין אותו להוציא - he should divorce her and pay the ketuba. Examples of this include if he becomes an apostate, refuses to fulfil his marital duties to her, or someone who recklessly squanders his money. On this there is a major dispute in the Rishonim on whether the Beit Din may force him (physically) to give the divorce or only use other means .

8. This has also been held to include impotence.

9. Where the marriage (albeit prohibited) DOES take effect in halacha. Some prohibited marriages (eg incest or adultery) do not take effect at all.

Finally, there are situations where the woman claims SUBJECTIVELY that she is simply unable to live with him any more and it may not be possible to find any clear and objective fault on the part of the husband. Does that give the Beit Din power to force a get?

22. האשה שמנעה בעלה מתשמיש המטה היא הנקראת מורדת, ושואלין אותה מפני מה מרדה, אם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי ה כופין אותו להוציא לשעתו לפי שאינה כשבויה שתבעל לשנוי לה, ותצא בלא כתובה כלל

רמב"ם אישות יד:ח

The Rambam rules that even if the husband is not at fault, but the wife claims that she cannot and will not continue to live with him, the Beit Din can force a get, but she forfeits the ketuba. However this was firmly rejected by many poskim!

23. ומה נתינת טעם לכופ האיש לגרש ולהתיר אשת איש? לא תבעל לו ותוצרר אלמנות חיות כל ימיה הלא אינה מצווה על פריה ורביה. וכי בשביל שהיא הולכת אחרי שרירות לבה ונתנה עיניה באחר וחפצה בו יותר מבעל נעוריה נשלים תאותה ונכופ האיש שהוא אוהב אשת נעוריו שיגרשנה, חלילה וחס לשום דיין לדון כן.

שו"ת הרא"ש כלל מג סימן ח

The Rosh is very concerned to force a divorce on the demand of the wife. How do we know if she has other motivations to leave the marriage?

24. כל אלו שאמרו להוציא, כופין אפי' בשוטים. וי"א שכל מי שלא נאמר בו בגמרא בפירוש 'כופין להוציא', אלא 'יוצא' בלבד, אין כופין בשוטים אלא אומרים לו: חכמים חייבוך להוציא, ואם לא תוציא מותר לקרותך עבריין. כגם: וכיון דאיכא פלוגתא דרבוותא, לך רחוי להחמיר שלא לכופ בשוטים, שלא יהא הגט מעושה (טור בשם הרא"ש). אבל אם יש לו אשה בעצירה, לכ"ע כופין בשוטים. וכל מקום שאין כופין בשוטים, אין מנדין אותו ג"כ (מרדכי ריש המדיה). ומכל מקום יכולין ליגזור על כל ישראל שלא לעשות לו שום טובה או לישא וליתן עמו (שערי דורא בשם ר"ת וצמחרי"ק), או למול בניו או לקצרו, עד שיגרש (בנימין זאב פ"ח רפ"ט). ובכל חומרא שירלו צ"ד יכולין להחמיר צכהי גוונא, ומלבד שלא ינדו אותו אבל מי שאינו מקיים עונה, יכולין לנדוהו ולהחרימו שיקיים עונה או שיגרש

שו"ע אה"ע קנד:כא

The halacha ruled in Shulchan Aruch is that physical force may only be used in cases where the Gemara clearly allows the Beit Din to coerce a get. In other cases force may not be used but social sanctions may.

25. כתב הטור האומר איני זן ואיני מפרנס או שאינו רוצה לשמש כופין אותו ויוצא מיד ויתן כתובה אם תרצה היא עכ"ל. אבל הר"ף והרמב"ם פסקו שכופין אותו לזון דעד שכופין אותו לגרש טוב יותר לכופו ליתן לה מזונות וכן פסקו בש"ע סעיף ג' אבל הרא"ש והטור ס"ל דאשה בושה לבא לב"ד בכל פעם לתבוע מזונותיה ואין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת. אמנם האמת נ"ל דכל הדעות לא פליגי לדינא דבוודאי דבר תמוה הוא לומר שמיד בפעם הראשון כשלא נתן לה מזונות תיכף ומיד יכפוהו לגרש והדבר פשוט שרואין ומייסרין אותו ומדברים לו דברי כבושין ואם עומד במרדו כופין אותו לגרש. וכוונת הר"ף והרמב"ם לא שלעולם יכפוהו לזון אלא בראשית המרדו מנסין איזה פעמים לכפותו לזון ואם אינו מועיל כופין לגרש וגם כוונת הרא"ש פשיטא דלא בפעם הראשון כופין לגרש

ערוך השולחן אבן העזר סימן קנד סעיף כ

Where the marriage has broken down to the point that the husband refuses to support or maintain a normal physical relationship with the wife, if after an appropriate period of counselling all attempts to rehabilitate the marriage are unsuccessful and the relationship has irretrievably broken down, the husband may be forced to give get. Continued refusal on his part will render the wife an Agunah.

Nevertheless, many cases are not as clear. For example (i) if the husband has ceased to be religiously observant but is happy for marriage to continue and for the wife to remain observant. (ii) If the wife finds the husband's behavior very disturbing, but the husband has a justification for the behavior and declares himself committed to the success of the marriage. (iii) If the wife knew about the husband's mental instability before the marriage but now claims that it is far worse than she thought and she can no longer live with it. In most of these less clear-cut cases, the Beit Din will NOT be able to coerce a get.

So what halachic options are open to incentivise the husband to give the get?

- Physical Violence - Even when physical violence could be halachically justified¹⁰ it will be criminally illegal in many jurisdictions.¹¹
- Cherem - where halachically justifiable¹² and effective¹³.
- Harchakot d'Rabbeinu Tam¹⁴ - members of the community may be prohibited from speaking to the man, doing business with him, hosting him, giving him food and drink, visiting him when sick. Honors in shul may be withheld. This can even include not burying him or performing mila on his son.¹⁵ These are certainly allowed in situations where Beit Din can force a get and maybe also in others too¹⁶.
- In Israel - where the Rabbanut has a much stronger legal standing, the law allows for removing privileges from a recalcitrant party eg preventing them from leaving the country, receiving an Israeli passport, receiving or renewing a driver's license, and opening or withdrawing funds from a bank account. Where a Beit Din has ruled that actual coercion is appropriate, the recalcitrant party may be jailed for not complying with a Beit Din's ruling. The Beit Din Hagadol in Israel has ruled that a husband so incarcerated could be denied mehadrin food, in the spirit of harchakot d'Rabbeinu Tam.¹⁷ Also, the husbands right to be considered for early release for good behavior can be withheld if he will not grant a get.
- Social Pressure
 - publishing names of recalcitrant parties in shuls, newspapers.
 - social media campaigns.
 - demonstrations outside homes and workplaces.
 - pressure on bosses to fire workers who are withholding a get.

10. According to some authorities physical violence is never permitted to coerce the husband.

11. As is well known, there have been a number of high profile prosecutions in the US of Rabbis who have organized violence to coerce recalcitrant husbands to give a get.

12. Many authorities consider cherem (at least when it was effective) to be as serious as physical pressure and thus only justifiable when real coercion by Beit Din was permitted.

13. In practice, a cherem is only as effective as the social structure which enables it to be enforced. If the man can simply move to another community which will not recognize the cherem, its impact will be limited.

14. Found in Rabbeinu Tam's work - Sefer HaYashar 24.

15. Again, their effectiveness may be limited by the man's ability to move away in order to avoid them.

16. There is a debate in the poskim as to whether the Harchakot are coercion and thus only permitted where real coercion by Beit Din is allowed. This is the view of the Chazon Ish. However, most authorities (including Rav Moshe Feinstein) rule that they are NOT coercion and may therefore be more broadly applied. In practice they are often applied in cases of irretrievable breakdown where it is likely that coercion by Beit Din is allowed in any event.

17. http://jewishlinknj.com/index.php?option=com_content&view=article&id=9230:communal-pressure-in-the-get-process-harchakot-drabbenu-tam&catid=156:features&Itemid=585